

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 8 fl. 50 cr., 8 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 8 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 8 luni 8 fl.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sunt a se adresa la:
Redacția „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Episoare nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înșează.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rândul cu litere garmonă — și timbru de 30 cr. pentru
fiecare publicare.

Prenumerări nouă

„Telegraful Român”

Care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Iulie - Septembrie al anului 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în frunțea foaiei.

Banii de prenumerație se trimit mai cu înlesnire pelângă asigurări postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime să fie scrise bine, ca să se poată ceta.

Se atrage atenția on. domni abonați, cărora abonament se sfîrsește cu ultima Iunie 1884, așa încă din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expediția silită a sista, sau a întârdia cu expedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în expediție se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Nr. 2781. Scol.

Notă

către direcțiunile scoalelor populare confesionale din archiepiscopat.

Următoarea carte „Satul cu comorile,” novela localizată de Petru-Petrescu Brașov 1884 se recomandă din partea acestui consistoriu spre a se procura pentru bibliotecile scoalelor noastre populare, ca un op în toate privințele corect și foarte instructiv pentru poporul nostru.

Din ședința consistoriului archiepiscopal, finită în Sibiu la 27 Iulie, 1884.

Semne bune.

Continuăm a reproduce după colegii dela Budapesta vederile lor cu privire la îmbunătățirea soartei preoților și invățătorilor nostri, rezervându-ne dreptul de a reveni la cele discutate de dânsii.

La locul acesta punem în vedere cetitorilor nostri articulul „Viitorului” din Nr. 83 a. c.

II.

În ce mod s-ar putea îmbunătăți dar soartea preoților și invățătorilor?

FOITA.

Impresiuni neutări.

(Urmare).

II. Dela Sibiu la Bétrâna.

Astăzi însă, când tot numai bétrânenii jinari pot fi sentinela cea adevărată la hotările ţrei în aceste părți până când bravii lor fii și varsă sângele între sâmburile munților Bosniei și ai Erțegovinei, astăzi guvernul din Pesta se aruncă cu toată puterea, cu toate mijloacele prin organele sale respective, pentru a scoate cu înțelesul pre jinari din folosința pădurilor, a verii lor proprie străbune, pentru a le amări dilele și viața, ai slei, ai impinge la desături.

Durere, aceasta este astăzi resplata credinței neclărite și a jertelor în sânge și avere.

Astăzi păcatul jinariilor este că ei sunt români.

Însă jinarii nu-i teamă, că-i muntean. Dacă nu l-au nimicit vijeliele seculilor crunți, nici turcul nu-l va răsbi, căci astăzi nu i numai mandru, ei și artă și român verde ca stejarul.

Trecând preste trei dealuri și trei moldișe în scurt timp, aproape la trei oare după ameați, ajungem în adevărată regiune a riului Secaș, în comuna Mercurea (Reissmarkt, Szerdahely) odinioară opid

Prin dispuseiuni amăsurate ale bisericei, prin sprințirea amăsurată a autorităților civile la incasarea salariilor preoțesci și invățătorescii, în fine prin ajutorare materială mai mare din partea statului.

Biserica din partea sa trebuie mai înainte de toate să delătură ori ce delicitare la umplerea posturilor parochiale și invățătorescii.

Se întâmplă și adă încă unde concurg mai mulți candidați, că unul sau altul promite poporului a se multă cu salariu ori cu alte competențe mai puține, de căt cum sunt sistematice, numai că să-1 poată câștiga pre popor pre partea sa; — atare concurrent trebuie eschis dela candidare, și dacă s'ar alege în urma unei atari promisiuni, nu ar fi ertat a-l întărî.

Bisericile române ar trebui mai încolo să se țină strâns de recerînta moralității, de a nu primi trecerea dela o religiune la alta nici a unui individ singularistic, nici a unei comune întregi, dacă nu se face din convingere curată, ci numai din răsbunare sau alte cause mărsave, mai ales când se face trecerea pentru de a scăpa de vr'o sarcină confesională, de cotribuire la susținerea bisericei, scoalei, a preotului ori invățătorului, — atari treceri tac imposibile disciplina; demoralizează poporul, și cu atari fugari nu câștigă nimic nici o biserică, căci primește oameni, cari nu sunt ai moralității, n'au simț religionari, și cred, că religiunea se poate schimba ca haina, prin urmare primește în sinul seu numai o răioase, cari molepsesc turma.

Mare nenorocire e în urmă spargerea și celor mai mici comune române în două religiuni, cu doi preoți, doi invățători, cu două biserici și două scoale; — se înțelege, că nici o parte nu-și poate dota amăsurat preotul și invățătorul.

Atari spargeri se întâmplă mai adese din certele cu preotul ori invățătorul pentru salariu sau altele sus arătate, și dacă s'ar observa recerînta moralității sus amintită, e destul de trist, că s'au întâmplat atâtea spargeri, însă să căutăm ale încunigura pre viitoru.

Pentru trecut, unde s'a întâplat deja, nu rămâne alta, de căt a intr'un baremi scoalele populare; atari comune sparte în două sunt prea slabe de a susține două scoli, — să se intr'unească dar la o scoală comună, ear invățătorul să stea sub aceea autoritate bisericească de carea se ține majoritatea locuitorilor, religiunea minorității având drept de a o preda în atare scoala preotul lor.

de-sine-stătătoriu, cu jude regesc, și centrul fostului scaun de pie memoria al Mercurei.

Astăzi Mercurea este comună mare. Puterea majorității numărului și a averii o exercită până astăzi locuitorii, cari vorbesc săsesce, și o și exercită în cele comune fără nici o cruce și fără socoteală la viitor, față de imensa minoritate română. Puțini catolici de deosebită naționalitate se simt și se poartă ca trestia de lângă Balomir.

Comuna constă mai cu seamă dintr-o stradă lungă, largă d'alungul drumului de țară, cu zidiri mari, solide și spațioase și dintr-o piață largă, carea în secolii cărmei de model — *Musterverwaltung* — a fost de tot neglesă, și s'a pardosuit frumos și s'a provăduat cu lampe, cari în alte locuri nu mai luminau (între noi dis), numai de cănd și în Mercurea poruncescă dă solgăbirău.

În fruntea piaței, unde în fiecare an se vând multime de boi frumoși, se ridică zidirea seoalei elementare luterane, edificată în timpuri autonome de un măcelar avut; eară vis-a-vis de scoala veche biserica luterană cu un trunchiu de clopotniță, și locuința parochială adevărat domnească, încunjurată cu zidiri de pre timpul lui Tepeș Vodă.

Lângă ea este biserica rom. cat. în care patru franciscan cantă latinesc scaunelor goale, când nu este „Frau Köchin” în vr'un scaun.

În mijlocul străbei spre apus se înalță frumoasa și luminoasa biserica română, cu turn în stil

Mai încolo, dacă în comuna de aproape este paroh de confesiunea minorității, e cu scop a încrești parochia separată a minorității și a o afilia acelei parochii.

Dacă ne aducem bine aminte, fericitul Șaguna a fost făcut odată asemenea propunere fericitului metropolit Șuluț pre la anii 1863—4. Nu scim însă cu ce rezultat.

Cu un cuvînt, bisericile ar trebui să îngrijească de a încunigura slabirea comunelor române bisericescii, cum se întâmplă prin spargerea acelora în două confesiuni, și de a încunigura să se dea poporului ocazie la alegeri a reduce competențele preoților și invățătorilor.

Dacă în aceasta privință stăm rău, — și că stam, o scim toti — aceasta nu o putem pune în cărca statului, a guvernului, ci numai într'a noastră însine, și mai ales în cărca inteligenții noastre bisericescii, că n'a căutat de mult a delătură acest mare rău.

Mai e de lipsă a face dispuseiuni ca astă parochiele, că și stațiunile invățătorescii să se împartă în clase mai multe și la cele mai bune să poată numai acei a concurge, cari au servit deja un timp anumit cu succes bun ca preoți ori invățători, asemenea și la stațiunile de protopopi.

Al doilea mod de îndreptare e contribuirea membrilor bisericescii, donațiuni și fundațiuni din partea acelora, pre cari i-a dotat cerul cu averi mai mari, cum vedem că fac și membri altor confesiuni, anume protestanții.

Puțini avem, cari ar putea contribui cu sume mai mari, dar și din sume mai mici, dacă se dau de mulți de multe ori, se înmulțesc bine fondurile.

Incepând să facă cu aședarea de fonduri și cu reuniuni, urmădă numai, că cei ce și iubesc națiunea, să nu peardă din vedere, că prin îmbunătățirea stării materiale a clerului și a invățătorilor, fac mare servitul viitorului românimei, pun baza cea mai sigură unei dezvoltări sigure.

Ar fi de dorit numai ca să vedem înmulținduse că mai mult membri fundatori ai reuniunilor invățătorescii și să vedem donațiuni că mai multe pentru fondurile preoților și orfanilor lor.

Până acum însă, trebuie să mărturism nu stau nici într'o relație contribuirile față cu avere, ce se află în mâna inteligenței și poporului nostru, așa de mici sunt. Vedem, că chiar și membri cei mai de frunte nu au cugetat destul la însemnatatea numerelor factori. — Oameni ca Vulcan, Bob, Șuluț, Gozdu, Ramontai, Andronic, sunt rare, — de și

gotic, coperit cu tinchea (pleu) și provăduit cu parafulger.

Românii din Mercurea, condusi de adevărată iubire frânească unul către altul, trebuie să grigească de biserica ca de ochii lor și să o înfrumuseze, pentru că ea să plămădit și să zidit între mari dureri și grele suferințe.

Asemenea trebuie să nistiască cu răbdare creștinească și din toate puterile pentru a pune odată un temei bun și tare scoalei lor confesionale, ca să fie deamnă de românii mercureni.

Însă aceasta se poate ajunge numai dacă oamenii se lăpădă de urechi și certele din trecut, dacă ei nu mai au urechi pentru căprari închipuiri, și dacă zeloasa și luminata inteligență din Mercurea va conduce cu insuflare și nepărtinire poporul ascultatoriu.

Ea ră starea materială se poate îmbunătăți numai prin lucrare și cruce serioasă, în care direcție mulți conlocuitorii săi le pot servi de model.

Locuitorii muncitori se ocupă cu cultivarea câmpului, a vitelor și cu viticultura. Pre cari i ajunge dorul de a-și perde timpul și păralele caute dreptate la judecătoria reg. sau la pretură, apoi dacă mai poftesc și ceremonii sunt acolo și duoi avocați, un român și un sas, cari bucură să se întră ajutor.

(Va urma.)

dacă privim starea materială a multora, numărul lor ar putea fi înălțat.

Vine acum să vorbim despre aceea, cu ce e datorul statului a contribuit pentru asigurarea unei existențe ameșurate a preoților și învățătorilor noștri?

Despre aceasta în numărul viitorului.

Revista politică.

Duo quum faciunt idem, non est idem. Așa și au dispările din Cluj, și băsate pe aceasta condamnă miscarea junimei universitare din Agram, sub cîrvenul că copii sunt copii, și copii fiind ei, fac prostii. Pe latinesc am fost dispările noi la timpul său: „Puerii sunt pueri, pueri puerilia tractant.“ Atunci era vorba de cravalurile junimei maghiare dela universitatea din Cluj, cu oda la adresa națiunii române. Pe atunci faptele copiilor erau bravuri naționale, și dispările din Cluj au provocat întreagă națiunea maghiară la imitarea acelora, și pe guvern la sprinținarea lor.

Pe atunci erau cu minte copii, de tot cu minte, căci ei erau copii, acuma cei din Agram sunt prosti, căci ei sunt copii. *Duo quum faciunt idem, non est idem.*

Lăsând gluma la o parte, aducem la cunoașterea cetitorilor nostri că dela universitatea din Agram fură elimitați 9 tineri pentru turburări contra guvernului. Cei neeliminați au dat un manifest către poporul croat, asemenea meseriei.

Patriarchul sârbesc, așa cum arhiepiscopul și metropolitul ortodox de Carlovitz, Preasântia Sa Angeliciu dispările acestea a fost la Belgrad, unde fu primit cu mare pompă în biserică catedrală. Regele i-a făcut contravisită și la onorat cu masă.

Acestei vizite i se atribue mare însemnatate politică. În special „Morgen Post“ din Viena în numărul de Marti la locul prim apărătoare călătoria patriarcului. Numitul dispăr a aduce în legătură politica contelui Taaffe cu interesele Austriei în Orient, și favorisarea slavilor din Austria cu căstigarea simpatiilor austriace în Orient, care lucru se poate ajunge numai atunci, dacă slavii din Orient vor vedea, că celor din Austria li se face dreptate.

Diametral opusă cu politica contelui Taaffe este cea a guvernului nostru față cu români, și după cunoștințele noastre etnografice până a ajunge în Orient Austria va trebui să reflecteze și la cele 10 milioane de români, ce-i stau în cale.

Făcând omul calcul cu judecata omenească poate veni la concluzia, că situația va trebui să se schimbe și față cu noi, dacă reflectează Austro-Ungaria la alianță cu România și români din peninsula balcanică.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman.“

Ocna Sibiului, 18/30 Iuliu 1884. Am fost totdeauna moderat și îngăduit în interesul tuturor și în al întregului; și în multe casuri de aducere vătămare a celor mai prețioși tesauri ai neamului nostru românesc, când alte popoare în asemenei condiții apela la cele mai din urmă mijloace de apărare, noi spre stricăriile noastre ne am tras seama să nu perdem cumpătul, să nu făurim arme în contra noastră.

N-am rănit la munți de aur, nu la împărății nemărginite, ci în cel mai curat cuget am cerut și pretindem neîncetat și cu neclădire ceea ce este al nostru, ceea ce compete unui popor de trei milioane într-un stat cu pretensiune de drept, ordine și civilizație.

Martoră ne este istoria nepărtinitoare și iubitoare de adevăr.

Pretensiunile națiunii române nu sunt închipuite, nu sunt luate din vînt, ci sunt întemeiate în legile milenare, sunt săpate chiar în munți și agrii acestei țări, și sunt eternizate prin șiroale de sânge românesc, vîrsat dela Traian până astăzi în toate părțile Europei pentru apărarea și susținerea acestei țări și a domnitorului ei.

Națiunea română îndreptățită și pe temeiul de lege până la cea din urmă resuflare reclamă drepturile sale nu pentru a vătăma drepturile altuia, nu pentru a slăbi statul și celelalte popoare constituitoare ale sale, ci tocmai pentru înținerea fiecărui popor, pentru întărirea în lăuntru și în afară a statului însuși.

Însă durere, toate înzadar!

Oamenii, care vorbesc și lucră în numele poporului maghiar; oamenii, care dispun și decid ca reprezentanții ai statului, ca mănuitorii ai legilor, în numele Maiestății inviolabile, din ăi în ăi, mai ales dela 1867 încoace, îndeamnă în greșitul lor calcul, la lucruri și comit fapte contrare și stricăcioase intereselor unui stat adevărat, încât ne este foarte cu anevoie în vedere lor a nu perde cumpătul de până acuma.

Dintre nenumăratele casuri mai mari și mai mărunte, puse pe revașul cel mare, vom pune la aprecierea lumii spre ilustrarea situației, în care ne aflăm în acest stat constituțional, cel mai nou cas din comitatul Alba de Jos, anume: „Alegerea reprezentanței și organizația magistratului orașului Ocna-Sibiului“.

Înțelepicină de stat a legislatorilor din Budapesta în numele dreptății și în articulat orașul Ocna în rînd cu Oláhfal, Brețou, Abrud, asigurându-i dreptul de a alege un deputat dietal.

Inzadar sînt toate vorbele frumoase și promisiunile totocice. Impărțirea porțiunilor de deputați dietai, și fabricarea legii electorale pentru Transilvania dovedesc la evidență că intenținea, unică misiună a legislației nu a fost să facă posibilă participarea după drept și adevăr a românilor la viața constituțională a țării; ci scopul a fost ca numai elementul maghiar să fie reprezentat, numai lui să fie cu putință a există.

Această tendență se arată în toate mișcarile vieții publice, politice, bisericesci și scolare.

Ocna-Sibiului cu aproape 5000 locuitori, dintre cari cinci părți sunt români, este un oraș cu magistrat, a cărui locuitori se ocupă cu economia cîmpului.

Ocna în depărtare de o oară dela Sibiu, se ține de comitatul Albei de Jos cu centrul în Aiud.

Aceste cinci părți de români, tot cetețeni exemplari în sărăcire și muncire, plătesc cea mai mare parte a contribuției statului în bani și în sânge; poartă toate povoarele comunei; posed cea mai mare parte a hotarului și cumpără din ăi în ăi cîte un dărăb de loc dela conlocutorii lor maghiari și maghiaroni.

Ear de altă parte maghiarii, cu foarte puține excepții, sunt cu mult mai puțini și săraci, sunt în decadență, pentru că nu sunt dedați să asute la lucru ci numai la traiu bun și îmbuștat.

În astfel de relații și în Ocna de mult ar fi trebuit să se desvoalte procesul natural între aceste două elemente. Români de mult ar fi ocupat în Ocna poziția lor naturală, însă deocamdată au incercat a-si validata dreptul, basat chiar în legile existente, totdeauna au fost brutalizați și trăntiți prin dispozițiunile arbitrale, violente și illegale ale celorlor la îmbuștat de jos până sus.

Scopul a fost să susțină că oră ce preț și pre ori că minoritatea trăitoră în spatele majorității serguincioase, a-i asigura procurarea traiului îmbuștat din pacinica urtară a avelei și a veniturilor comune.

Astfel puținii maghiari au continuat să ocupe numai ei direcția orașului Ocna.

Dacă ei însă, sărăcii și îmbuștați cu căștigata pâne de toate dispările, și în funcția lor ar fi împlinit datorințele lor cel puțin conform legilor, și în interesul binelui și a înaintării obștescii, nu lăsă sărăcii impună decât numai totala ignorare a puternicului element românesc din Ocna.

Înse direcția maghiară în orașul românesc nu s'a mulțămit cu aceea, că poate trăi în pace și linisire de ași până mâine, ci neglijând oficiul și cîlcănd legea și-au mai pus în cap a slei, a nimic elementul românesc prin sute de veciuni, nedreptăți și fărădelege pe toate terenele vieții publice și private, ceea ce negreșit a trebuit să provoace o profundă reacție din partea pacinicilor și prea răbdătorilor români, amenințăți chiar în existență lor ca oameni.

Un astfel de act de violență ne mai audă și unic în istoria constituțiunilor să acompte contra dreptului sănătății româneni în 22 Iuliu a. c. cu prilejul organizației magistratului orașenesc.

Cu toate fărădelegile, ce s'au comis și se comit din pre baza omnipotenței din partea caiamacamilor și beilor începând dela conscripționea până la reclamații și alegătorilor dietai, români din Ocna pe baza censului de pamînt, totușu au trebuit să ajungă cu mare majoritate înscrise în lista alegătorilor dietai din Ocna, deși comisia conscrietoare și forurile de reclamație și de apelație au înfundat în listă pe toți maghiarii și maghiaronii din Ocna, numai ca să stoarcă o altă populație de alegători în Ocna.

Însă de unde nu-i, nu poate lua nici col mai viteaz craiu din Hortobág.

Reprezentanța comunei constă din 24 membri aleși și 24 virilișii, adică la olală 48 membri.

În urma sortării întemplete avea să se aleagă 12 în locul celor scoși cu soartea.

Români amăriți până în suflet de cărma sub toată critica Ocenii de până acumă, la care cărma nu găsești altceva decât strengari, peptenari, olari etc., care au urit lucrul profesiei lor, și consci că datorința și chemarea lor față de interesele comunei și de viitorul lor propriu, s'au hotărât a procede solidari la validarea dreptului lor întemeiat în lege.

În 11 și 12 Iuliu a. c. precum arată procesul verbal original, s'au ținut alegerea sub presidiul vicecomitetului Csato Iános din Aiud.

Alegătorii români, pe lângă toate amenințările, intimidările și terorisările jertfăind scumpul timp de lucru precum și alte afaceri întreținute s'au prezentat la urnă și toți ca unul au dat voturile pentru candidații lor, și anume pentru membri ordinari: Dumitru Toader Balteș, Nicolae Albu, Ioan Greavu sen., Simion Sim. Oprisor, Ioan Ghișoiu, Ioan

Popoviciu sen., Lazar Albu cojocar, Petru Găvăzdea, Nicolae Ciovică, Dumitru Achim Cristea, Lazar Bănățan și Zacharia Savu Mărginean; și pentru membri supleni: Ioan Savu Pitui Oprisor, Ioan Balteș Demian, Dumitru Savu Popa, Ilie Henteș sen. Simion Sădean și Ioan Rodean, care toți s'au și ales cu mare majoritate de voturi, și fură declarati de alesi din partea vice-comitetului-președinte.

Cești 12 din nou alesi, cu ceilalți 12 membri alesi, însă rămași nesortiți, dimpreună cu 4 viriliști români, au reprezentat 28 de membri, adică majoritatea absolută a reprezentanței, față de 20 membri maghiari și maghiaroni.

Nu-i mirare dară, dacă români sperau, că măcar acum odată vor fi și ei în stare să lucre în cîțiva la îndreptarea apăsătoriei lor sorti, și a comunei însăși.

Însă români cu speranță în lege și legalitate s'au înșelat amar, și s'au amăgit cumplit în simbol de dreptate al vice-comitetului; ei s'au convins, că legea este una însă vice-comitele este de tot alte-țe; că turcii Arabici a stat mai aproape de cer, ca turcii noștri de lege.

În contra membrilor români din nou alesi s'au dat vice-comitetul recurse, subscrise de nesce oameni, care nici nu știu ce este un recurs, motivând recursele cu afirmări că români alesi nu știu scrie, că sunt arendași, că sunt în cercetări și alte asemenei.

În comisiunea verificătoare, carea sub presidiul vice-comitetului, are să decidă asupra acestor recurse, reprezentanța comună a ales doi membri, pre un maghiar și pre preotul român, dl Ioan Predovici înținduse de usul vechi; vice-comitele însă din partea sa a denumit doi maghiari, chiar contra datinei sale de până acuma.

În 22 Iuliu a. c. vicecomitele eară a tabărit în Ocna, și a săvărit un lucru, care nici odată și nicăieri în lume nu s'a mai întemplat până în Ocna sub cărma lui Csato Iános. El adecă a convocat comisiunea verificătoare și în prezență reprezentanții comunale și a unui public, adunat ca la comedie, a început cu examinarea în scriere și cetire a membrilor români, contra căror să facă recurs.

Spre ilustrare servească unele exemple.

Vicecomitele pune pre masă un exemplar al dijariului din Pesta „Viitorul“ și provoacă membri Petru Găvăzdea și Nicolae Ciovică să cetească. Ei deși mai dedați cu caracterul chirile ca și cu litere latine totuși ceteșe, arată că știu ceci. După aceea v.-comitele poftesc ca ei să-i esplice cînvîntul „abonament“, ceea ce să pricepe, oamenii n'au putut. Eară la scrierea dictando n'au scris chiar ca primarul Ocenii care, cu cinste fie dis, este absolut de „olăria.“

Atâtă a fost d'ajuns. Membrul Predovici a făcut propunerea, ca recursul fiind nemotivat să se respingă, eară alegerea examinărilor, care au dovedit că știu atâtă ceti și scrie, că trebuie unui jurat din Ocna, să se aprobase, cu atât mai vîrstă, că el ca preot bătrân i cunoasce prea bine ca nesce oameni onesti, cu stare bună, și care au cercetat și scoala în Ocna.

Membrul Timár face contra propunerea, că deoarece examinării nu știu ceti și scrie, alegerea lor să nu se aprobase; ceilalți doi maghiari sprințesc, și astfel Găvăzdea și Ciovică sunt scoși dintre jurați. Predovici a insinuat vot separat, însă fără rezultat, de și d. e. Găvăzdea de mai mulți ani este membru reprezentanții comunale și de și în perioada de sease ani espirat încă să fie examinat și aflat de bun de comisiunea verificătoare, pre care temeu a și fost până în 22 Iuliu 1884 membru ordinariu al comunității Ocenii.

Cu aceeași modalitate au scos pre Dumitru Popa, pentru că e mai capace să scrie cu litere chirile, de și el mai mulți ani a fost inspectorul hotarului, și ca atare a trebuit să facă însuși toate însemnările și raporturile sale oficioase.

Scoaterea lui Popa vicecomitele a motivat-o și cu aceea că literile și alfabetul chirilic nu numără ci numai literile, cu care sunt scrise legile ungurești. Deși D. Popa la instruit bine pre vice-comite că sunt popoara care trăesc și se desvoală cu chirile, totuși n'a putut scoate la cale.

Ilie Henteș sen. provoacă fiind la examen, a declarat, că el de mulți ani a fost economul orașului, a trebuit să scie și să știe ceti și scrie, deci nu se mai supune la nici un examen, pentru că el are esamene destul de bune în Ocna, ci domnii facă ce vor vrea.

El vede cum au pornit o domnii, ei vreau se sugrume pre români în exercitarea dreptului lor.

Lău scos.

Pre Ion Rodean lău scos sub cuvînt, că ar fi arendaș deși arenda a avut o fiu seu, și de și arenda a espirat de mult și este și plătită.

Pre Ion Damian lău scos sub cuvînt, că el are de plăti la cassa comunei 25 fl. deși Demian li-a declarat, că de repetite ori a venit la cassirul să plătească, însă acesta nu era în oficiu, ci la lucrurile sale private, acuș nu vrea să-i primească banii de loc.

Pre Lazar Bănățan lău scos pre baza unui atestat al notarului comunei Șura-mică, unde este suspionat cu înstrâinarea a șese fire de lemn. Lazar Bănățan are hotărirea de sistarea procesului din lipsa de temeiul dela competentul oficiu pretorial din Sibiu, însă totuși fu scos, asemenea per maiora.

Se pricepe, că Bănățan, astfel vătămat și prostituit și intentat proces contra notarului și contra cărpaciului, care a recurs în contra lui.

Pre parochul gr. cat. Ioan Ghișoi l-au scos din motivul, că nu plătesce de doi ani dare în Ocna, deși el este de doi ani în Ocna și-a plătit regulat darea prescrisă, deși este în lista alegătorilor în Ocna și deși la alegera deputatului dietal, acela, cari acum lău scos iau trimes invitarea a participa la alegeră.

Și tot astfel au scos și au sters până au făcut din majoritate minoritate, și din minoritate majoritate; eară membrul Predovici rămânea cu voturile sale separate, penetrând și în casul unde votanții erau doi cu doi, vice-comitele - președinte derimă contra adevărului, contra legii, contra românilor.

Membri români scoși în modul acesta mărsav au prezentat fie-care recurs contra singurăcelor hotăriri ale comisiunii verificătoare, cerând să se amene alegeră până se va decide asupra acestor curse, și până când reprezentanța va fi completă.

În 23 Iuliu a. c. la întrebarea membrilor români, vice-comitele, declarând din nou, că numai acei membri, cari au remas verificăți vor alege funcționari orașului, membri români, insinuând protest contra acestei procederi illegate, au părăsit toți locul adunării.

După aceasta vice-comitele declarând încă pre notariul și medicul de până acumă aleși pre viață, deși au fost aleși numai pre șease ani în perioadă trecută, a proces mai departe și fiind numai candidații maghiarilor, cei 22 membrii maghiari ai reprezentanței în loc de 43 au aclamat pre candidații lor, vice-comitele ia declarat de aleși și ia jurat. Eară pre Szöcs Iosza, fostul vice-comite honorar al comitatului lui Wächter Frigyes de tristă memorie, și în urmă senatorul prim al Ocnei, grația vicecomitelui la denumit, din puterea să și contra legii, de protocolist cu 300 fl., la magistratul din Ocna.

Maghiarii din Ocna a ales numai funcționari maghiari și nici un român haiduc măcar.

Aceasta a fost și astfel a decurs organizația magistratului în Ocna Sibiului.

Nu mirare dară dacă poporul românesc puternic, plin de viață și consciu de dreptul său să indignă și să scarbită în adâncul inimii sale, vădând cu ochii sei o astfel de procedere brutală, o astfel de călcare de lege necualificabilă astfel de fără de legi strigătoare la ceriu, comise do minoritate spulberată și desprătă, însă sprințină și îmbărbătă în numele cărmei de prima persoană chemată a observa legea pe teritoriul comitatului, și a îngriji ca și alții se o pădiască.

Ne-a durut mult vădend de față la acest act și oamenii de ai nostri cu carte, cari punând un cuvânt bun pentru observarea legei, poate că nu ni se facea nedreptatea aceasta până în cele extreme.

Romanii dice: "tăcerea ca mirea noi în casul de față putem dice: "tăcerea ca ferea."

Faptele descrise au provocat indignație mare.

Această provocată indignație nu se potolește sciind poporul, că cu adevărul într-o mână și cu dreptatea în cealaltă mână într-o astfel de impreguri românul nă dobândit nici odată, și se tem, că și astădată recursele lor, fie că de intemeiate, vor fi trăntite de pămînt. Cu toate aceste Ocnenii sunt hotărîti spre viață și moarte a nu se lăpăda de dreptul lor, și a înainta acest cas de horibilă nedreptate și călcare de lege la toate forurile competente până și la înaltul tron, cerând dreptate și rugându-se să nu-i împingă până la extremă margine a răbdării.

În vederea astorfel de flagrantă nedreptăjă este foarte greu a propaga și a susține chiar și la răbdătorul nostru popor stima, alipirea și iubirea, pre scurt, insușirile ce sunt neincungurat de lipsă spre înaintarea și consolidarea părților singurătice și a întregului; este foarte anevoiă a nu ești din ogașă, a nu perde cumpătul.

Vom încresta în răvașul cel mare și această brutalitate din Ocna, și vom urmări acest proces în toată calea sa până la îsprăvire, pentru ca sei vedem și sfîrșitul.

Eară și până atunci Ocnenii să nu-și peardă firea și cumpătul, să fie sărgințioși și harnici, ca și până acumă să vegheze și se spere, căci avem nădejdea, că încă nu perit chiar toți oamenii cuminti și mai departe vădători, cari astăzi să ţin chieamați a pădă legile și a face dreptate ceea ce și noi neîncetă vom cere și vom pretinde cu toată tăria spre înfrângere patriei și spre înaintare cetățenilor sei.

Dacă însă totuși nu vom fi ascultați nicăiri și dreptate nu vom afla în nici o parte, atunci vom trăi cu conștiință, că pentru români nu este lege și dreptate în statul cărmuit de maghiari, că în acest stat liberal și constituțional românul nu este cetățean liber, ci numai libertin, și ne vom nisiau a deveni și noi cetățeni liberi. Ioan Răvășeriu.

Apoldul superior, în 12 Iuliu 1884. Noi români de aici ne-am învrednicit a serba Dumineca trecută o rară serbătoare, care merită și cunoscută și mai departe. Am serbat cu o deosebită solemnitate punerea și sfîntirea petrii fundamentale la nou edificăndă biserică din comuna noastră.

Inainte de a descrie decursul sărbării aflu de lipsă a unele desluriri privitoare la biserică noastră.

Pela an 1800 puținii nostri poporeni de aici după modestele lor puteri de pe atunci și ridicără pentru întăriată biserică proprie, căci până atunci

slujba D-țeească se ținea în o casă privată, unde se slujă la căte 2. 3. săptămâni căte un preot din comunele învecinate, Apoldul inferior și Poiana.

Această biserică fiind rău zidită în timpul din urmă într-o astăta se slabise încât ne amenință cu totala ei risipire.

Înă pe la 1879 zelosul nostru protopop s'a pus în conțelegeră cu comitetul și sinodul parochial spre a pregăti cele de lipsă pentru edificarea unei nouă biserici.

Mai întâi se pregăti planul de edificare din preună cu preliminariul de spese, care se urca la 11 mii fl. v. a.

După ce avea noastră biserică, fiind ea de tot ne însemnată, nici pe de parte n'ar fi fost în stare a putea suporta spesele edificării, prea demnul nostru protopop dl Ioan Droc în conțelegeră cu comitetul parochial și în deosebi cu zelosul și bravul nostru epitrop. Dimitrie Ivan esoperă dela comuna politică de aici, care în mare preponderanță este săsască, subvențione de 4000 fl. în bani plus lemne și alte lucruri spre arătatul scop.

Siguri de această sumă și de ofertul poporului de a presta lucru la pregătirea materialului pre-cum de a contribui însuși după putință, în urma concesiunii mai înalte ne apucărăm în anul acesta de lucru, și cu ajutorul lui Dumnezeu credem și avem bună nădejde că nu preste mult lucru nostru început se va și îsprăvi.

Să viu acum la descrierea sărbării sus pomenite:

La oarele 11 $\frac{1}{2}$ din di, poporenii nostri de aici și un frumos număr de oaspeți români și streini mai cu seamă din Mercurea, dintre cari 'mi iau voie a numi pre P. T. domni și doamnele: protopopeasa noastră Agapia Droc, pretoare Branisce cu doamna, vice-pretoare Heyendorf cu doamna, sub-judele reg. Greavu cu doamna, inginerul Langhamer, notariul judecătoresc Tecioană, cancelistul Cosciuc, notariul Macellariu Ioan din Apoldul infer., primariul de acolo Ioan Oreștean, notariul din Ludoș Ilie Pop cu doamna, fratele acestuia Moise Pop cu doamna și încă alții, apoi de aici am văzut din streini pre decanul și parochul luteran David Crasser cu doamna, primariul, notariul comunal și încă mulți alții conlocuitorii săsi, — se intr-uniră dinaintea mărețului nostru edificiu scolar, de unde în frunte cu domnul protopop asistat de parochul nostru și de preoții din Apoldul infer. Nicolae Topârcean și Ioan Lazar merseră cu procesiune în sunetul clopotelor la locul care era să se săvârșească punerea și sfîntirea petrii fundamentale la nou edificăndă biserică.

Acolo după sfîntirea apei și rugăciunile obiceiuite se puse și s'a binecuvântat peatra fundamentală.

Domnul protopop Ioan Droc, rostă o cuvântare foarte potrivită, care stoarce lacrămi de bucurie din ochii multor celor de față. „Tu ești Petru și pe aceasta peatră voi zidi biserică mea și porțile iadului nu o vor birui pre dênsa“ era motto cuvântării, arată care este misiunea bisericii; ne făcu un estras istoric al bisericii noastre din Transilvania până în dilele noastre arătând prin căte nevoi și suferințe am trecut până ce în urmă biserică noastră și putu căstiga locul ce i se cuvine, și în urmă o scurtă istorie bisericii noastre de aici.

În fine indemnându-ne la continuarea și sporirea bunei înțelegeri dintre noi cere binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră și asupra bisericii ce vom a o zidi, poftind că că mai îngribă să ne intrunim iarăși la acest loc spre a serba sfîntirea bisericii.

Se cetățenii un promemoriu care se subscrise de mulți din cei prezenți și care se așează în peatra fundamentală, și cu acestea se sfârșești ceremonia religioasă.

La una oară după ameađi toti oaspeții anume chemați se intr-uniră în număr de vre-o 50 persoane.

Ca la asemenea mese se ținură mai multe toate, cari de cari mai bine simțite și pronunțate, dintre cari amintesc pre cel pentru Maestatea Sa Imperatorul și regele nostru Francisc Iosif I. rostit de dl protopop Ioan Droc, pentru Escoala Sa Preasă din Apoldul inferior Miron Romanul, rostit de dl subjude reg. Basiliu Greavu, pentru comuna biserică, rostit de dl pretore Branisce, apoi pentru deosebite persoane precum pentru dl protopop Droc, pretorele Branisce, subjudele Greavu, pentru decanul și parochul local luteran David Crasser, pentru zelosul epitrop Dimitrie Ivan și parochul nostru Ioan Crăciun, pentru toate doamnele de față și în special pentru doamnele protopopeasă Agapia Droc și doamna Grasser.

Am ascultat cu multă placere la toastul decañului și parochului luteran de aici Crasser, carele închină în limba românească și încă în versuri pentru „să trăiescă români.“

Înainte de ridicarea mesiei dl protopop făcu cătră oaspeți un apel prin carei roagă, ca din considerare cătră puținele puteri materiale de cari dis-

punem pentru acoperirea speselor edificării bisericii se binevoiască a contribu pentru acest scop măreț căt i va lăsa inima.

Acest apel a aflat resunet căci premergând dl protopop însuși cu exemplu se colectă considerabilă sumă de 256 fl. 50 cr.

Numele și suma contribuitorilor se va publica separat, dar și până atunci trebuie să numesc pre doi veterani de ai nostri, cari aşa dicând „an imbatranit pe calea bisericii“, și cari însuflăti pentru acel solemn săvârșit astăzi să aflat indemnătă a contribu o sumă de căte 50 fl. numele lor sunt, Ioan Iridon și Moise Sirbu, cărora dl protopop le mulțămă în numele bisericii deosebi pentru frumosul dar făcut bisericii.

Cu acestea pe la 6 ore se ridică masa, cu o oftare: la revedere la sfîntirea bisericii.

Fie ca aceasta serbătoare care va rămâne adânc în inimile noastre se fie spre mărire lui Dănu și spre bucuria și măngăerea noastră. Un Apoldan.

Apel*)

cătră dd. înțelegeri și cărturari dela sate!

În interesul literaturii și istoriei noastre naționale, — me adresez cătră pl. tit. dv. cu rugarea să binevoiți a-mi da mâna de ajutoriu, întră adunarea comoarei nesfârșite de frumete, spirit și originalitate, ce în formă de: povesti, balade, doine, hore, anecdote, bocete (cântece la morți), orații, colinde, ghicitori (cimilituri), frâmentări de limbă și proverbe, — să ascunsă adânc în sinul scumpului nostru popor dela sate — și care comoară, adi, mâne, cu schimbarea obiceilor, are să fie dată vecinicei uitări, spre marea și nereparabilă dauună a literaturii și istoriei noastre naționale.

Chestii istorice să desleagă, în chip neîndoios, prin studierea literaturii populare, în care cu multă credință său păstră credințele și obiceile popoarelor.

Apoi literatură națională și pentru ea, o limbă bogată și uniformă, nu putem avea altcum decât în temeiul tot pe ea, — pe literatura populară.

Aci să vede firea românului cum este, aci credințele și obiceile lui, — și de aci înțeleptura, cum avem a scrie, ca el să poată ușor și cu placere mișui — ce-i spunem.

Subscrisul, în decurs de mai mulți ani, să facă o adunare de literatură populară, netipărită încă, în care mintea neprănhită a românului să a dovedit a sa putere. În decursul anului de față, de bună seamă, că unele părți vor vedea lumina în formă de carte.

Ca osteneala nimănuie să nu fie zădarnică — me leg a resplăti pe fiecare, ce-mi va trimite la adresa mea material adunat din popor — fără leac de schimbare, fie în vorbe, fie în teles, — notez aceasta, — și până acum netipărit încă — me leg dic, a-l reemplă în chipul următoru:

1. Pentru ghicitori proverbe și frâmentări de limbă, 1 fl. v. a. pentru coala scrisă după transparent Nr. 3.

2. Pentru poezii populare, — scrise în două coloane pe fiecare față — față povesti etc. 40 cr. v. a. de coală.

Banii și expedit cel mult în dece dile dela primirea manuscrisului — atâtă fără trebuesc negreșit, spre a cerceta, nu cumva cele trimise, sunt luate din vre-o carte, și aşa pentru mine fără folos. În casul din urmă, firesc resplătă nu pot da.

N'am altă dorință, de căt ca adunarea mea de literatură populară, să fie căt numai se poate de completă, când se pune sub tipar.

Jertfesc totul spre acest scop, căci singura mea placere în viață este, să jertfesc și să me jertfesc.

Spre lămurire, că ce înțeleg sub „frâmentări de limbă“ notez aci una: „Tap pe punte, tap sub punte, punte în tap, tapul pe punte.“

posta Abrudbánya, 13/25 Iulie 1884.

Gr. Sima al lui Ioan.

Varietăți.

* (Concert). Domnul George Dima, profesor de musică în Sibiu, Dumineca la 3 August nou. Va aranja concert în Turda.

Publicului român din Turda și giur i se dă placuta ocazie de a audă pe dl Dima cântând, și noi credem că ocazia aceasta nu se va lăsa nefolosită.

Dela Turda dl Dima va merge să concerteze în Abrud.

Despre programă și alte amănunte în numărul viitoru.

*) Onor. Redacțiuni dela țările române de dincoace de Carpați, sunt respectuos rugate a reproduce în coloanele lor, ce redactează, apelul de față.

Loterie.

Mercuri în 30 Iulie n. 1884.

Brünn: 11 14 33 79 75

